

יבוא, יצוא ומה שביניהם סקירות וחידושים בענייני חוק ומשפט

עו"ד גיל נדל, ראש תחום יבוא, יצוא וסחר בינלאומי במחלקת מיסים ותגמול בכירים

בית המשפט המחוזי בירושלים: אין לחשוף פרטים אודות הליך "גילוי מרצון" שבוצע באופן אנונימי עו"ד גיל נדל, קיריל קפלון

רקע:

בסקירה זו נתייחס לפסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים, אשר דחה בקשה לקבל מידע אודות הליכים של "גילוי מרצון".

המבקש, איש אקדמיה, בעל רישיון לעסוק בעריכת דין וראיית חשבון, פנה אל רשות המסים בבקשה לקבל לידי פרטים הנאספים על ידי רשות המסים במסגרת "נוהל גילוי מרצון". הבסיס לבקשתו נבע מהוראות חוק חופש המידע המאפשר לפנות לרשויות ממשלתיות ולקבל מידע המצוי בידיהן. רשות המסים דחתה את הבקשה והסבירה כי מסירת המידע המבוקש יפגע בתכלית הנוהל וכפועל יוצא בעבודתה השוטפת, כמו כן עלולה להיפגע גם פרטיותם של הפונים אלה מכוח אותו נהל.

בית המשפט דחה את העתירה ופסק שעל אף חשיבות עיקרון 'זכות הציבור לדעת', חשיפת הפרטים המבוקשים לא תקדם את אינטרס הציבור, ואינה מצדיקה הקצאת משאבים כה גדולה על ידי רשות המסים בעיבוד ובמסירת המידע.

מהו נהל גילוי מרצון?

בשנת 2005 פרסמה רשות המסים את נהל גילוי מרצון, ומטרתו הייתה לעודד נישומים וחייבים במס אשר לא דיווחו על הכנסותיהם, לעשות זאת מבלי שינקטו כלפיהם הליכים פלילים. החיסיון שהוענק במסגרת הנהל חל על עבירות בתחום מס הכנסה, מיסוי מקרקעין, מע"מ ומכס.

הנהל לא חל על נישומים שהליכים משפטיים נגדם החלו עוד בטרם פנייתם לרשויות.

עד לסוף שנת 2010 הוגשו בקשות מעטות- מאות בודדות בשנה. על מנת להגביר את השימוש בנהל, בשנת 2011 פרסמה רשות המסים הוראת שעה שאפשרה לפנות אליה באופן, אנונימי ובשנה העוקבת עלו מספר הדיווחים ל-1,300 מתוכם 50% אנונימיים.

עם פקיעתה של הוראת השעה, ירדה כמות הדיווחים באופן משמעותי, מה שגרם לרשות לפרסם הוראת שעה חדשה, ולפיה החל מספטמבר 2014 ועד לאמצע 2016, יתאפשר דיווח האנונימי ואף נוספה אפשרות לפנות למסלול דיווח מקוצר. עדכוני הנהלים הביאו לגידול של פי 3.5 בכמות הדיווחים שהיו קיימים עד אז, מתוכם 70% אנונימיים.

מהו המידע שנוחץ למבקש, ומדוע?

המבקש טען כי הוא חוקר את נושא הגילוי מרצון במסגרת אקדמית, ובמהלך עבודתו הוא שם לב לאפליה בין נישומים בכל הנוגע לקביעת חבות המס. המבקש הסביר את התופעה בכך שפניות של נישומים לרשות המסים נעשות במחשכים וכתוצאה מכך, הרשות עשויה לנצל את כוחה ולהפעיל לחץ על הנישומים.

על מנת לאשש או להפריך את חשדותיו, פנה לבית המשפט וביקש לקבל מספר נתונים מכוח חוק חופש המידע, וטען כי במסגרת נהל הגילוי, פרסמה הרשות "הוראות ביצוע" שמחייבות את פקידי השומה לנהל טבלאות מסודרות של הפרטים המבוקשים על ידו.

הפרטים שביקש המבקש לקבל מרשות המיסים, היו: משרד פקיד השומה שטיפל בבקשה; מספר הבקשה; האם הוגשה במסלול רגיל, במסלול אנונימי או במסלול מקוצר; שנות המס בגילוי מרצון; תאריך קבלת הבקשה; תאריך החתימה על ההסכם; סכום ההכנסות שהועלמו או הושמטו לפי הפירוט: הכנסות מעסק מתקופת הגילוי; הכנסות מעסק שלפני תחילת תקופת הגילוי; הכנסות פאסיביות ורווחי הון; סכום ההון שדווח; סך כל תוספת המס שחושבה על ידי המייצג בבקשה כפי שהוגשה; סך כל תוספת המס בהסכם השומה לפי הפירוט: קרן, ריבית, הפרשי הצמדה וקנסות; האם שולם מס על קרן ההון לתחילת תקופת הגילוי ומה סכום המס; האם הנישום הציג ראיות למקור הקרן מירושה או מהכנסות פטורות אחרות; האם הבקשה התקבלה או נדחתה; האם התשלום שולם, הוסדר או טרם הוסדר; שם בא כוח המבקש ("המייצג"); האם הנישום שכיר או עצמאי; האם הנישום הגיש דו"חות מס שנתיים לפני הליך הגילוי.

לצורך השוואה, הפנה המבקש אל הליכי הכופר המוטלים על נישומים שעברו עבירות, כתחליף להעמדה לדין פלילי. הליכים אלה לא פורסמו, ומבקר המדינה מתח ביקורת על כך. בעקבות כך, ובעקבות פסק-דין שניתן בבית המשפט העליון בשנת 2008 (ע"מ 398/07 **התנועה לחופש המידע נ' מדינת ישראל רשות המיסים**), החלה הרשות לפרסם את החלטות ועדת הכופר ואף את שמות הנישומים. המבקש טען כי אין להבחין בין הליך הכופר לעניין הליך הגילוי מרצון, לעניין חובת הפרסום וזכות הציבור לדעת.

רשות המיסים הסכימה למסור למבקש נתונים כלליים ובכללם מספרן הכולל של הבקשות (3,365) שהוגשו בחלוקה לפי מסלול גילוי רגיל (500), מסלול גילוי אנונימי (2,013) ומסלול גילוי מקוצר (852); סך כל ההון שנחשף (כ- 10.5 מיליארד ₪) והמס שהוסכם עליו (כ- 365 מיליון ₪).

לגבי יתר הנתונים – לגבי חלקם, נטען כי ניתן לחשוף אותם רק לאחר תום הוראת השעה, לגבי חלק אחר נטען כי הדבר יצריך הקצאת משאבים בלתי סבירה על מנת להפיקם, ולגבי חלק נוסף – נטען כי לא ייחשף.

מה קבע בית המשפט בפסק-הדין?

בית המשפט קיבל את טענתו העקרונית של המבקש כי לחשיפת מידע ציבורי קיימים יתרונות רבים. כך, לציבור קיימת הזכות לדעת כיצד פועלת הרשות, על מנת שיוכל לפקח על פעולות הרשות, להעביר עליה ביקורת. בעניין זה, בית המשפט הבהיר כי מידע שנמצא בידי הרשות אינו רכוש אלא רכוש הציבור כולו, ושיתוף מידע עם הציבור גביר את אמון הציבור במדינה.

עם זאת, נקבע כי גם לחובת הגילוי קיימים חריגים. לעיתים חשיפת המידע בעיתוי לא נכון, עשויה לפגוע בצורה משמעותית בפעילות הרשות ובמהלכים אותה היא מתכוונת לקדם, ובמקרים כאלה, אין הצדקה להפריע לרשות במילוי תפקידה ולכן אין לאפשר את פרסום המידע.

בית המשפט ציין כי רשות המיסים הסכימה להעביר למבקש את הפרטים שנמצאים אצלה לאחר שיפקע הנוהל, ולכן בית המשפט קבע כי אין הצדקה להאיץ ברשות להעביר את המידע כבר עתה, היות וקיים חשש שחשיפת פרטי הנישומים תפגע באופן ממשי ביעילות הנוהל.

במקרה הנוכחי, נדחתה טענת המבקש כאילו הרשות יכולה להפעיל לחץ על הנישום ולשפר את ההסדר, שהרי מדובר בפנייה אנונימית, וחשיפת פרטי הנישום אפשרית רק אחרי אישור הבקשה, והנישום יכול לחזור בו בכל עת מבלי לגלות את פרטיו.

בעניין ההשוואה להליכי כופר, אימץ בית המשפט את גישת הרשות ופסק כי קיים הבדל משמעותי בין הליכי הגילוי מרצון לבין הליכי הכופר, משום שבהליכי כופר מדובר כבר בנישום שעבר עבירה והוא חשוף לסיכון להעמדה לדין פלילי, בעוד שבהליך הגילוי מרצון, המידע מתקבל אצל הרשות רק מיוזמת הנישומים.

לגבי חלק אחר של המידע, התקבלה טענת רשות המיסים כי המידע אינו קיים באופן זמין וכי הוא יצריך הקצאת להליך משאבים בלתי סבירה, ולכן מידע זה לא ייחשף.

בנסיבות העניין, בחר בית המשפט שלא להטיל הוצאות משפט על אף אחד מן הצדדים.

(ע"מ (י-ם) 50846-11-15 **חגי גרוס, עו"ד ורו"ח נ' רשות המיסים בישראל ואח'**, פסק-דין מיום 22/03/2016, השופטת נאוה בן-אור. המדינה יוצגה ע"י עו"ד אחוה ברמן מפרקליטות מחוז ירושלים (אזרחי).

למאמרים נוספים שנכתבו על ידי צוות משרדנו בנושא בקשה לעיון במסמכים, טענות חיסיון, והדרך לאזן ביניהם, אנא לחצו על הקישורים הבאים:

[דיון בין יבואן מקביל של רכב למשרד התחבורה- יועמד לרשות הציבור](#)
[בית המשפט העליון: נדבך נוסף לזכותו של הנישום לקבלת מידע מהרשות](#)
[על גבולות היכולת לקבל מידע מרשות ציבורית](#)

* * *

הסקירה לעיל הינה בבחינת תמצית. המידע הכלול בה נמסר למטרות אינפורמטיביות בלבד ואין במידע כדי להוות ייעוץ משפטי. לקבלת פרטים נוספים, אנא פנו לעו"ד גיל נדל - ראש תחום יבוא, יצוא וסחר בינלאומי במחלקת מיסים ותגמול בכירים. בדוא"ל Gill.Nadel@goldfarb.com ו/או בטלפון 03-6089979.